

A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK HELYZETE ÉS AZ ERDÉLYI KISEBBSÉGEK.

AMÚLT ÉV második felében a „Deutsches Auslands - Institut“ kiadásában „Die geographische Verbreitung des Deutschtums in Rumpfungarn“ címmel dr. Paul Rieth német írónak igen figyelemreméltó könyve jelent meg. Ezt a könyvet az erdélyi szászok felhivatalos lapja, a „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ december 15-i számában olyan cikk keretében ismertette, amely az erdélyi magyar kisebbségi sajtóban erős visszhangot keltett, sőt bizonyos fokig alkalmas arra is, hogy a csonka-magyarországi közvélemény figyelmét felkeltse. E cikk lényege a következőkben foglalható össze:

Csonka-Magyarországnak egyetlen jelentékeny népkisebbsége van, az 550—600.000 főnyi németség. Ez a kisebbség gazdaságilag jobb hely-

zetben van ugyan, mint a romániai német kisebbség, de kulturái és politikai tekintetben sokkal szorongatottabb és kockázatosabb életet kénytelen élni, mint amaz. A magyar kormány a világháború és az összeomlás által okozott nagy változásból semmi tanulságot sem vonva le, tovább folytatja háború előtti magyarosító politikáját. Bizonyítéka ennek az, hogy a magyar parlamentben egyetlen német kisebbségi képviselő sem foglalhatott helyet. Van ugyan a képviselők között vagy 50 német nevű, de ezek közül az egy Bleyert, a volt kisebbségi minisztert és kitűnő germanista tanárt kivéve, egyet sem lehetne a német kisebbség képviselője gyanánt megszólítani, holott a magyarországi németeket számarányuknál fogva legalább is 17—18 illetve meg. £ félmilliónál számosabb német kisebbségnek nincs egyetlen magasabbfokú iskolája és német tisztviselői sincsenek.

Ezzel szemben a magyarok azt szokták mondani, hogy másképpen lenne minden, ha Bethlen miniszterelnök akarata teljesülhetne. Az alsóbb közigazgatási tisztviselők nem értik meg Bethlen politikájának magasabb céljait s azért azoknak megvalósítása elé a gyakorlati kivitelben akadályokat igyekeznek gördíteni. Bethlen kisebbségi politikája pedig biztosítaná a német kisebbségeknek mindazokat a kulturális és politikai jogokat, amelyekért az idegén uralom alá került magyar kisebbségek küzdenek. Viszont vannak olyan magyarok is, akik őszintén és nyíltan megmondják, hogy a magyarországi németek számára nem lehetséges más választás, mint teljesen beolvadni a magyarságba.

A magyaroknak meg kellene gondolniok, — mondja befejezésül ez ismertető cikk írója — hogy a trianoni szerződés által a magyar államból kiszakított terület lakosságának csak 31%-a magyar és 64%-a nem magyar. Ez utóbbiaknak 19%-át a németek alkotják. A Rothermere-akció kudarccal fog végződni, mert ez a 69%-os többség nem fog Magyarországhoz visszakiváncozni, ha látja, hogy a magyarok semmi tanulságot sem vontak le a népszellemnek ebből a felébredéséből, amely a világháború után bekövetkezett. A Magyarországtól elszakított összes németeknek ma kedvezőbb iskolai viszonyaik és több politikai jogaik vannak, — bár gazdaságilag kedvezőtlenebb helyzetben élnek — mint Magyarországon maradt testvéreiknek.

Az az ellenhatás, amelyet ez a könyvismertetés az erdélyi magyar kisebbségi sajtóban keltett, arra bírta a „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ szerkesztőségét, hogy egy december 24-én megjelent „Strategie und Taktik der Minderheitenpolitik“ című cikkében megkísérelje élet letompítani. E cikk írója megengedi, hogy a magyar kisebbségi sajtó által kifogásolt dkk az erdélyi kisebbségi politika szempontjából talán taktikai hiba volt. Ez a kifogás sokban enyhül, ha a magyar sajtó tekintetbe veszi, hogy e cikket nem erdélyi, hanem birodalmi német írta, aki a kisebbségi kérdésnek olyan kiváló szakembere, kinek neve Németország határain kívül is ismeretes.

Az, amit a kisebbségi kérdés e németországi szakembere szóbanforgó cikkében megírt, taktikailag hiba lehetett. A világszemponokat is tekintetbe vevő kisebbség-politikai felfogásnak azonban elengedhetetlen követelménye volt annak megállapítása, hogy a mai Magyarország kisebbségi politikáját illetően a múltból semmit sem tanult. Azt a következtetést azonban, — mondja a „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ cikkírója — hogy a kisebbségeknek jobb dolguk lenne Romániában, mint a németeknek van jelenleg Magyarországon, csak a román sajtó vonta íé e cikkből és ez okozta, hogy a magyar kisebbségi hírlapok félreértették a németországi kisebbségi szakértő szándékát és célját.

A magyar kisebbségi sajtó és véle együtt a magyar közvélemény tudó-

másul vette a „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ e magyarázatát. Ezidőszerint a magyarországi németek helyzetének német részről felvetett, semmi esetre sem tapintatos, feszégetése nem kockáztatja ama törekvés sikerét, amely célul tűzte ki annak az időleges megegyezésnek kimélyítését, amely a múlt nyár kezdetén lezajlott képviselőválasztás alkalmával jött létre az erdélyi magyar és német kisebbség között és amely most hivatva van alapjául szolgálaim annak a kisebbségi bloknak, amelynek megalakításán Románia kisebbségi politikusi éppen az erdélyi szászok politikai vezérének, Hans Ottó Rothnak kezdeményezése következtében fáradoznak.

A fennebb ismertetett vitatkozás vezető eszméiből és adataiból a magyarországi német kisebbség politikai törekvéseit, sőt általában az egész magyarországi kisebbségi politikát illetően a következőket állapíthatjuk meg:

Kétségtelen, hogy a mai magyar állam kisebbségi politikája kihatással van az idegen uralom alá került magyar kisebbségek politikai életére. Nem folytathatunk olyan kisebbségi politikát Csonka-Magyarországon, amely tagadná mindazt, amit testvéreink nemzeti fennmaradásuk biztosítékául saját kormányaiktól joggal követelnek.

Ez alapelv gyanánt elfogadott általános igazság részünkről való elismerése nem zárja ki, hogy rá ne mutassunk arra a lényeges különbségre, amely Magyarország jelenlegi kisebbségeinek és az idegen uralom alá került magyarságnak helyzete között van.

Az idegen uralom alatt élő magyar kisebbség nem önkényesen bevándorolt kisebb-nagyobb csapatonként került mostani helyzetébe, hanem egy igazságtalan békeszerződés parancsának következtében. Nem kizárólagosan földművelő parasztokból, kenyérkereső munkásokból, magasabb nemzeti és kulturális igények nélkül való kisiparosok és kiskereskedők szétszóródott kisebb-nagyobb csoportjából verődött össze, hanem teljesen egész és egységes társadalom, külön egyházi, jogi, művelődési, társadalmi és gazdasági életet élő szervezet. Súlyosítja helyzetét az is, hogy Romániában és Jugoszláviában olyan állami élet részesévé lett, amelynek éltető szelleme az orthodox egyházi és turco-bizantin jogi és politikai kultúra, amely mélyen alatta áll az ő nyugati latin-germán civilizációjával együttjáró magasabb erkölcsi alapokon felépült életformáinak.

A jelenlegi Magyarország kisebbségeire s közöttük a német kisebbségre vonatkozóan is nem ez a valóságos helyzet. A magyarországi németek, maga Paul Rieth is elismeri, falusi földművelő parasztokból, városi munkásokból, kisebb-nagyobb iparosokból és kereskedőkből állva, csak csonka társadalmat alkotnak ma is. Nem őslakók, hanem bevándoroltak, akik egyénként sem gazdasági tőkét, sem magasabbrendű német nemzeti műveltséget nem kaptak magukkal. Minden anyagi és szellemi javaikat, aminek birtokában voltak és vannak, itt szerezték Magyarországon. Kultúrájuk, amit magokkal hoztak, nem volt ellentétes a magyar kultúrával. Ennélfogva vallásos, jogi, erkölcsi, művelődési életfelfogásuk sem került ellenséges, alacsonyabb kulturális és társadalmi életformák kényszerítő hatása alá.

A „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ cikkírója azt mondja, hogy Szent István a magyar államot, mint „nyugati kultúrállamot“ alapította meg. Azt hisszük, Ő sem vonja kétségbe, hogy a magyar állam kilencszázéves élete egész folyamán sohasem volt más, mint „nyugati kultúrállam“. Ebbe a nyugati kultúrállamot megalkotó és fenntartó magyar nemzetbe szívesen bele is olvadt minden nyugatról bevándorolt egyén, akár német, akár francia, olasz, vallon, vagy ha még cseh és morva is volt. Ez idegenek elmagyarosodása önkényes és részünkről szívesen meghozott áldozat volt, még azokban a régi századokban is, amelyekben senkinek eszébe sem jutott a magyárosítás.

A magyarországi németek erőszakos elmagyarosításáról csak a történeti tények ismeretének és azon lelki és érzelmi folyamatoknak figyelmen kívül hagyásával lehet beszélni, amelyek legfőbb tényezői voltak a nyugatról jött idegenek önkényes elmagyarosításának. Ezt a folyamatot törvényes és politikai intézkedésekkel megakadályozni nem lehet.

Tekintetbe véve ezeket a történeti, néplélektani, műveltségi és társadalmi adottságokat, a magyarországi németekkel szemben követendő helyes kisebbségi politika nem lehet más, mint biztosítani számukra a német tan nyelvű népoktatást; iskoláik számára gondoskodni németül jól tudó tanítókról; ellátni őket német anyanyelvükön a népművelés minden segédeszközével; a községi életben biztosítani anyanyelvük használatát, a közigazgatást az egész vonalon és az elsőfokú igazságszolgáltatást olyan tisztviselőkre bízni, akik nemcsak tudnak németül, hanem szívesen is használják a néppel való érintkezésben a német nyelvet.

Arra, hogy politikailag parlamenti képvisellel külön német kisebbségi párt alakuljon, nincsen semmi szükség. Ezt a régi Magyarországon sem kívánta az erdélyi szászokon kívül a többi németiség. Az erdélyi szászók e külön politikai szervezkedését a történeti fejlődés magyarázta még és igazolta is némileg.

Ezt a külön politikai pártba való szervezkedést csak azok a birodalmi németek akarják, akik azt hiszik, hogy feltétlenül német hatalmi érdek Magyarországon mesterséges eszközökkel is egy „német nemzetiségi kérdést teremteni. Akik azt az „alldeutsch“ politikát, amely a németeket Európa többi népei előtt meglehetősen népszerűtlenné tette, a világháború után is a propaganda és az izgatás olyan eszközeivel akarják tovább folytatni, mint a világháború előtt tették.

De nemcsak extra, hanem intra muros sem szabad hibákat elkövetni. Nem szabad nemcsak célkitűzés, hanem még jelmondat gyanánt sem hangoztatni, mint ahogyan néha megtörténik még kiváló közéleti férfiak részéről is, hogy „a magyarországi németeknek nincs más választásuk, mint egyszerűen beolvadni a magyarságba”. Még kevésbé szabad az önkényes beolvadás folyamatát iskolai, közigazgatási, gazdasági, vagy egyéb kényszerítő eszközökkel gyorsítani. A magyarosítást ki kell törölnünk szótárunkból. Elégedjünk meg azzal a magyarosodással, amely önkényes és amelynél semmi más eszköz nem érvényesül, mint az a benső és összetett néplélektani folyamat, amely a kisebbség részéről akaratlanul is érvényesül mindennél, ahol a kényszer helyett a szabadság és a jog tisztelete uralkodik.

Nem ismerem a németek által emlegetett Bethlen-féle kisebbségi politikának eddigi eredményeit és még kevésbé tudom megítélni: mennyiben igaz, hogy annak sikerét az alantas tisztviselők ellenállása nagyban kockáztatja? Abban azonban egészen bizonyos vagyok, hogy nincsen ezidőszerint a hatalom birtokában egyetlen olyan magyar államférfiú, aki Csonka-Magyarország határain belől olyan kisebbségi politikát akarna, vagy tudna követni, amelynek gyászos és káros eredményeit az idegen uralom alatt szenvedő magyar kisebbség életéből bőséges alkalma van fájdalommal megismerni.

JANCSÓ BENEDEK.